

Tieteellisten seurain
valtuuskunta

Tekijänoikeudet ja avoin lisensointi

Ilmari Jauhiainen (AVOTT, TSV)

Tämä teos on lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0
Kansainvälinen -lisenssillä](#).

Ohje tekijänoikeuksiin liittyvästä avoimesta lisensoinnista tutkijoille ja tieteellisille kustantajille

- Tekijät: Tarmo Toikkanen (Open Knowledge Finland), Leena Kaakinen (Gaudeamus ja Helsinki University Press), Ilmari Jauhiainen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)
- DOI: <https://doi.org/10.23847/isbn.9789525995350>

Mikä ihmeen tekijänoikeus?

- Teoskynnyksen ylittävä teos saa tekijänoikeussuojan
 - Tutkimusjulkaisut ja oppimateriaalit useimmiten ylittävät teoskynnyksen
 - Tutkimusaineistot harvemmin (tekijä ei ainakaan tutkija), mutta niillä on usein erilaisia lähioikeuksia
- Taloudelliset oikeudet
 - Esimerkiksi yksinoikeus levittää teoksen kappaleita
 - Voidaan luovuttaa tai jakaa muille (esim. julkaisusopimus)
- Moraaliset oikeudet
 - Esimerkiksi tekijän nimi ilmoitettava
 - Enimmäkseen luovuttamattomia oikeuksia
- Tekijänoikeus ei koske ideaa
- Tekijänoikeuden rajoitukset (esim. yksityiseen käyttöön kopioiminen)

Mitkä ihmeen avoimet lisenssit?

- **Lisenssi:** käyttöluupa, joka antaa saajalleen tiettyjä oikeuksia siihen, mitä on lisensoitu (esim. teokseen)
 - Lisenssin voi myöntää vain se, jolla on tarvittavat oikeudet tähän (esim. tekijänoikeus)
 - Lisenssiä ei tarvitse hyväksyä, mutta silloin ei myöskään saada mitään oikeuksia
- **Suljettu tai avoin**
 - Suljettu lisenssi rajoittaa teoksen käyttöä (esim. digitaalisten aineistojen lisenssit)
 - Avoin lisenssi ei rajoita teoksen käyttöä
 - Käytännössä enemmän jatkumo

Creative Commons (CC) -lisenssit

- CC-lisenssi koskee tekijänoikeuksia (esim. patenteja ei voi CC-lisensoida)
- Miksi ei puhuta muista avoimista lisensseistä?
 - CC-lisenssi eniten käytetty ja helposti ymmärrettävä tekijänoikeuksien avoin lisenssi
 - Jos lisenssi on avoin, sen pitäisi joka tapauksessa antaa samat oikeudet kuin CC-lisenssi (esim. tekijänoikeusjärjestöjen c-infomerkitä ei ole avoin lisenssi)
 - Joillakin aloilla perustellusti toisenlaisia (avoimia) lisenssejä (esim. avointen lähdekoodien lisenssit; tutkimusaineistojen ”vain tutkimuskäyttöön” -lisenssit)

CC-lisenssit pähkinäkuoressa

- Mikäli muuta ei mainita, CC-lisenssi antaa oikeuden hyödyntää ja levittää lisensoitua teosta sekä luoda siitä muunnelmia/versioita.
- Perusehto - Nimeä (BY, ByAttribution): Tekijän nimi, lisenssi ja alkuperäinen julkaisupaikka on mainittava.
 - Muunnelmissa selvästi kerrottava, kuka muunnelman on tehnyt ja miten se eroaa alkuperäisestä.
 - Tekijä voi vaatia poistamaan oman nimensä jostain muunnelmasta.
- Muut mahdolliset ehdot:
 - JaaSamoin (SA, ShareAlike): Tehdyt muunnelmat on julkaistava samalla lisenssillä.
 - EiMuutoksia (ND, NoDerivatives): Lisenssi ei sisällä oikeutta muunnelmien tekemiseen. Huom. SA- ja ND-ehdot toisensa poissulkevia.
 - EiKaupallinen (NC, NonCommercial): Lisenssi ei kata kaupallisia käyttötilanteita.
- Mitä vähemmän ehtoja, sitä avoimempi lisenssi

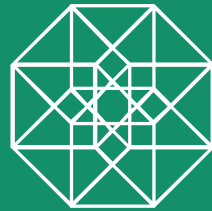
Viekö CC-lisenssi oikeutesi?

- CC-lisensointi vain tekijöiden päätettävissä
 - Huomaa yhteistekijyys ja kolmansien osapuolten oikeudet
 - Jos tekijä on luovuttanut oikeuksiaan esim. kustannussopimuksella, hänellä ei välttämättä enää oikeutta CC-lisensoida
- CC-lisensointi peruuttamaton toimenpide
 - Ei tässä suhteessa eroa esim. kustannussopimuksesta
 - Toisaalta CC-lisensointi säilyttää tekijällä oikeuksia, jotka kustannussopimus saattaa viedä
- CC-lisensointi ei vie moraalisia oikeuksia
 - CC-lisenssi ei mahdollista plagiointia
- CC-lisenssillä jaetaan muillekin taloudellisia oikeuksia (kaikki tai osan)
 - CC-lisensointi voi tehdä kaupallistamisesta hankalaa

Erikoistapauksia

- Muut sopimukset ja sitoumukset saattavat vaikuttaa, millaisia oikeuksia tekijälle jää CC-lisensoinnin jälkeen
 - Kustannussopimus, jossa CC BY-NC –lisensoinnin lisäksi tekijä luovuttaa kaikki taloudelliset oikeutensa
- Muut sopimukset ja sitoumukset saattavat rajoittaa tekijän oikeutta päättää CC-lisensoinnista
 - Rahoitusehdot
 - Työsopimus?
- Muut lait saattavat rajoittaa tekijän oikeutta päättää CC-lisensoinnista (esim. yksityisyyden suoja)

**Tieteellisten seurain
valtuuskunta**